

Městská knihovna v Praze

Nové verše

František Gellner

Praha

2016

e-kniha

Městská knihovna v Praze

Půjčujeme:

knihy / časopisy / noviny / mluvené slovo /
hudbu / filmy / noty / obrazy / mapy

Zpřístupujeme:

wi-fi zdarma / e-knihy / on-line encyklopedie /
e-zdroje o výtvarném umění, hudbě, filmu

Pořádáme:

setkání s autory / přednášky / koncerty /
filmová představení / výstavy /
aktivity pro děti a jejich rodiče / čtení

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.facebook.com/knihovna

www.e-knihovna.cz

Nové verše

František Gellner

Znění tohoto textu vychází z díla *Nové verše* tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Československý spisovatel v roce 1980 (GELLNER, František. *Verše*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1980. 212 s.).

Část textu byla získána v elektronické podobě z otevřeného projektu [Wikizdroje](#).

§

Text díla (František Gellner: *Nové verše*), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Citační záznam této e–knihy:

GELLNER, František. *Nové verše* [online]. V MKP 1. vyd. Praha: Městská knihovna v Praze, 2016 [aktuální datum citace e–knihy – př. cit. rrrr–mm–dd]. ISBN 978-80-7532-355-2 (pdf). Dostupné z:

http://web2.mlp.cz/koweb/00/04/28/66/38/nove_verse.pdf.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a tiráž), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 21. 10. 2016.

Obsah

Můj hrad.....	7
Jarní píseň.....	8
U Labe.....	9
Mravoučná povídka o hodném a zlém hochu.....	10
V Paříži.....	16
Lokálka.....	18
Štědrovečerní.....	19
John Sambo.....	20
Na hradbách.....	21
Elegie.....	22
Švadlenka.....	23
Psaní.....	24
Píseň jarního dne.....	25
Po letech.....	26
Pokoj s nábytkem.....	27
Procházka.....	28
Osobní.....	29
Krajina.....	30
Jarní slavnost.....	31
V ateliéru.....	33
Dobrák.....	34
Věčný plamen.....	35
Nálada tichých večerů.....	36
Touha.....	37
U vína.....	38
Přání.....	39
Dobrodruh.....	40
Pohár k zemi padá.....	42
Rozhovor.....	43
Balada.....	44
Loutky.....	45
Poslední věci.....	48

Nepřítel.....	49
Babička Málková.....	50
K Alšově šedesátce.....	52
Vavřínek.....	54
Spletitost věcí.....	59

Můj hrad

Nad srázy ve tmách jsem šlapával chodník
a ještě dnes možná dovedu
ledaco z toho, co kdysi jsem podnik
pro kouzlo ženského pohledu.

Vznětlivý snadno a při všech svých vadách
osobních zájmů svých nemaje
s dobrými druhy v bojových řadách
zvěst svobody křičel jsem do kraje.

Zdraví a rozum, co byly mi platny?
Chodil jsem s nimi dům od domu,
počtář špatný, syn marnotratný...
Své srdce však nedal jsem nikomu.

Když bázeň zkroušeně pravdy se zřítá
a z pustých polí stesk vane a chlad,
když hloupost špinavou pěnou svou stříká,
mám vždy svůj útulek, pevný svůj hrad.

Jarní píseň

Hleď, slunce světu vyznává svou lásku.
Zem voní úrodou.
Pojď, moje milá, půjdem na procházku
do lesa za vodou.

Mé dítě zlaté, poklade můj sladký,
pojď, potěš srdce mé!
Do trávy zelené jak v náruč matky
si měkce lehneme.

Les mlčenlivý v pološeru dříme,
jen listí ševlí.
Pojď, moje milá, tam si dopovíme,
kterak jsme trpěli.

Prožijme spolu svoje štěstí krátké.
Pojď, nechať spočinu
na srdci tvém! Je malé tak a sladké
a silné k zločinu.

U Labe

Seděl jsem pod stromy s Ernestinou
na břehu Labe v hospodě
a díval jsem se, jak po vodě
do dálky zvolna parníky plynou.

A moje malá přítelkyně
hovořila. A její hlas
se vzduchem vlažným diskrétně třás,
co pod námi vlny se valily líně.

Mluvila o mládí znectěném hříchem,
o šílenství, jež přec k dobru jest
co duší silných krvavý křest,
o sympatiích a o štěstí tichém.

Konečně byl jsem nucen jí říci,
co jsem si nechával kposledu:
„Má drahá, pozítří odjedu.
Pošlu ti z Paříže pohlednici.“

Mravoučná povídka o hodném a zlém hochu

Na gymnáziu spolu žili
dva nerozluční přátelé.
Ze sklenky téže svorně pili
a z téže mísy svorně jedli
a kvartýrská je v tutéž chvíli
honila ráno z postele.

Jeden z nich jmenoval se Venda
a druhý jmenoval se Jenda.

Venda vždy u svých profesorů
veliké oblibě se těšil.
Jenda v svém uličnickém vzdoru
na dobrotu jich často hřešil.

Co Venda dělal preparaci,
Jenda jen myslil na legraci.
Rozbíjel okna, umývadla,
a chodil vždycky do divadla,
když kus byl přísně zakázán.
Neuměl, když byl otázan.
Byl mistrem v drzosti a lhaní
a rušil při vyučování,
cigára kouřil v záchodě,
povaloval se v hospodě,
byl často trestán karcerem
a býval plísněn páterem,
jenž jeho hříšnou duši pěstil
a záhubný mu konec věstil.
Jenda si dělal z něho smích.
Však skutečně se zpozdil o rok

v gymnaziálních studiích.
Katecheta byl dobrý prorok.

Když složil Jenda maturitu,
byl skoro stovku dlužen v bytu.
Šel na studium bohosloví,
než vydržel tam jen tři dni,
až rozbil hlavu prefektovi.
Na práva dal se ve Vídni,
byl v Innomostí medikem —
zvláště rád měl gynekologii —
a v Štýrském Hradci technikem,
pak vrh se na filologii.
Tak vedl život přepestrý
a rostly jeho semestry,
a rostly také jeho dloužky,
však zato nerostly mu zkoušky.

Děvčátka sváděl v mládí květu
ochotně za noci i za dne
a z morálních svých závazků
svědomí nedělal si žádné.
V svém mládeneckém kabinetu
měl sbírku dámských podvazků.

Pil všechno, co se vůbec pije,
a když mu zrána údy ztuhly,
nakládala ho policie
soucítě do obecní truhly.

Na domovníky v noci zvonil,
do řeky házel lavičky,
z ulice do kaváren honil
bázlivé lehké dámičky.

Byl pokrokářem, realistou,
socialistou, anarchistou,

a vůbec, kde byl řádný kravál,
k té straně milerád se dával.

Studoval sociální vědy,
národní ekonomii,
umění, filosofii
a spiritismus naposledy.
Vůbec ho všecko vábilo,
do čeho mu nic nebylo.

Pohlédněm se po Vendovi,
inskribovaném právníkovi.
Dál rigoroza, státnice,
až brněla ho zadnice,
dřel ve dne a dřel rovněž v noci,
až dotáhl to ke promoci.
Na to se auskultantem stal
a od slavného eráru
již každý měsíc služné bral
(čtyřiaadvacet krejcarů).
Přilepšili mu do dvou let
adjutem ve výši čtyř set.
Za ty se Venda dobře poměl
(jedl rád husu pečenou),
byl jenom smutný, když si vzpomněl
na ono kvítko veselé,
na Jendu, svého přítele,
na existenci ztracenou.

Jenda císaři na vojně
sloužil a velmi odbojně
se vůči nadřízeným choval,
až konečně jim dezertoval.
Rodiče měli s ním jen svízel,
i oddechli si, když jim zmizel.

Do služeb dal se Francii,
šel k cizinecké legii
a přidělen byl do Alžíru,
by přispěl k zachování míru.
Kdo všecko byl v té armádě,
to leží věru nasnadě:
tam ve vrazích a ve zlodějích
přátele našel za chvíli,
dobře se snášel s Kabyly
a velmi rád měl ženy jejich.

Však mnoho práce, málo platu,
to není cílem člověka,
jenž zatvrzele na odplatu
nebeskou vůbec nečeká.
Nejdřív jen klel a naříkal,
však protože byl radikál,
přemýšlel taky, jak by utek'.
A vtělil myšlenku svou v skutek.

Než s touhle druhou dezertací
měl Jenda mnohem větší práci.
Vojáci vystřelili za ním
a lev ho děsil divým řvaním.
Přec do Káhiry přišel šťastně.
Ač nevěděl, co počít vlastně,
přec tesknota ho neovládla,
(byl příliš dobrý Čech a Slovan),
a zakrátko byl angažován
v transatlantickém podniku
a nosil těžká zavazadla
kramářům z města k parníku,
a když sám stal se lodníkem,
po světě jezdil parníkem.

Dnes hostila ho Austrálie,
za rok byl zase v Africe,
za týden odplul do Asie.
Bavilo ho to velice.
Prováděl každé řemeslo,
mnoho mu to však neneslo.
V šantánu zpíval v Pekingu,
šest měsíců v San Domingu
byl zavřen v státním vězení,
pořádal v Novém Orleánu
spiritistická sezení.
V španělské válce dostal ránu,
na Kubě ležel v špitále
(měl tenkrát chudák namále).
Byl vyvolávač atrakcí,
v New Yorku seděl v redakci.
Ve válce proti Basutům
platili šestnáct korun denně
mu Angličani ve své měně.
(Víc je to nežli adjutum.)
V Paraguayi byl insurgentem,
řval: Na lucernu s prezidentem!
Garda se vrhla na davy,
i dostal kuli do hlavy.
Tak Jenda opustil ten svět
ve věku čtyřiceti let.

Když zvěděl Venda v Evropě
o hrozně přítelově smrti,
že zdechl kdesi v příkopě,
plakal jak dívka z páté čtvrti.
Vzpomínku naň si zachoval
a velice ho litoval.

Venda lpěl stále na hroudě,
byl adjunktem již při soudě
a věděl, až naň přijde řada,
že bude z něho taky rada.

Měl ženu hodnou, děti řádné
a přitom neměl dluhy žádné
a v hospodě při pátém pivě
na Jendu vzpomněl lítostivě,
na existenci ztracenou.
Jed přitom husu pečenou.

V Paříži

Paříži, město rozkoše, zdali
víš, že tam v dálce, tam doma,
jméno tvoje jsme vyslovovali
třesoucíma se rtoma?

Příteli, škoda plic, škoda pěstí,
darmo se holotou sváříš.
Přijď ke mně a prožívej se mnou mé štěstí,
u mne tě uvítá Paříž.

Na dlouhé lavičce za noci v dešti
sedím na nábreží.

Paříž, jež jásá a tančí a třestí,
přede mnou v temnotách leží.

Rád bych se protáhnul. Nemaje bytu
spím všude jak na peřinách.
Kdyby jen strážníci nebrousili tu
kolem v svých pelerínách!

Spal jsem snad hodinu. Nevím už ani.
Člověka únava zmáhá.
Kdo mě to ruší v nejlepším spaní?
Někdo mě za rukáv tahá.

Hubená holka, zapadlé zraky
po lehké noční práci.
Má milá, prodáváš už taky
třetí kapitulaci.

„Je n'ai pas d'argent!“ jí do řeči vpadám.
To znamená: Dnes to jde stěží.
Nemám peněz, má rozmilá madam,
a tvrdě se to tu leží.

Nečiníš velkých nároků. Inu,
rozumné vychování!
Odpusť, má drahá, že dělám dnes špínu.
Přec v Paříži jinší jsou páni!

Má nevěsto zlatá, k těm obrať svůj zřetel,
u mne čas drahý jen maříš.
Vidíš, tam před námi moře je světel!
Tam baví se veselá Paříž.

Kdo peníze má, vše koupit si může,
vína se napije, nají se masa,
jsou na prodej písně, jsou na prodej růže,
jsou na prodej polibky, láska i krása.

Viděl jsem kraje bohaté, chudé,
leckde jsem v světě se potuloval.
Tuhletu pitomou pravdu jsem všude
zrovna jak v Paříži konstatoval.

Lokálka

Ptáčkům opatřuje pánbůh byt a stravu,
ale člověk nemá, kam by složil hlavu.

Pod mrazivým nebem lidské srdce sténá.
Nad svým životem se zamyslíla žena.

Veškeré své jmění vzala v tvrdé dlaně,
pět balíčků sirek koupila si za ně.

Do své jizby vešla přes vrzavé schody,
fosfor seškrábala do sklenice vody.

Vypila jed klidně, světu sbohem dala,
ale smrt se dlouho nedostavovala.

Jenom bolest přišla. Úpěnlivé lkaní
zaslechla včas ještě ze sousedství paní.

K loži otrávené dům se sběhl celý.
Do nemocnice ji potom odváželi.

Dobrodiním vědy byla zachráněna.
Pod mrazivým nebem lidské srdce sténá.

Štědrovečerní

Štědrý večer slaviti budeme,
i když víra nám chybí.
K tobě, krajane šenkýři, přijdeme
a ty nám připravíš ryby.

Na modro, na černo a jednu v rosolu,
polévku jikrovou k tomu,
strávíme příjemný večer pospolu
u vánočního stromu.

Trochu si pohovoříme při sklence,
bude to pěkná změna
pro nás mrzuté staré mládence —
a tobě utekla žena.

A zapomeneme v tuto hodinu
mnoho, co za námi leží,
co nás vyhnalo v dalekou cizinu
a co se překlene stěží,

na duši nepokoj, na sny chorobné,
urážky veličenstva,
dezerce, nudu, dluhy a podobné
zábavy člověčenstva.

A plnými poháry, z kterých do hlavy
stoupá červené víno,
připijeme ti upřímně na zdraví,
vzdálená domovino!

Na krásu luhů tvých a zašlé mladosti
a dcer tvých zvedneme číši:
Bud' šťastna a vzkvétej podle možnosti
v rakousko-uherské říši!

John Sambo

V Paříži byl před půldruhým rokem
mně John Sambo, boxer, v lásce sokem.

Vystupoval v cirku na předměstí,
drtil žebra železnou svou pěstí.

Byl to černocho černý jako vrána;
ona jméno měla Liliana.

Vlastí její byla Normandie.
Bělejší pleť měla nad lilie.

Chodil jsem s ní večer na procházky.
Cosi rušilo však štěstí lásky:

pocit mě vždy jímal na bulvárech,
že už vezím v netvorových spárech.

Proto pravil jsem k ní: „Liliano,
miluješ mě? Vím, že řekneš: ano!

Kdybys mě však vskutku v lásce měla,
méně se mnou by ses procházela.

Pokojíček v poschodí mám šestém,
líp nám bude tam než chodit městem.

Dveře zamknem, děvče milované,
černocho tvůj se na nás nedostane.“

Na hradbách

Na Paříž dneska myslím zas.
Tu výhodu poskytuje,
že byť tam i život šel mimo nás,
aspoň nevyrušuje.

Pěkné to chvíle bývaly,
když u Versailleské brány
pod jasnou oblohou lítaly
zvečera aeroplány.

Postavy z hradeb se dívaly,
lidí, co měli víc času
než peněz, a obdivovaly
vtělené myšlenky krásu.

A vlažný vzduch se kolem třás,
jak motor oddychoval. — — —
Šel sice život mimo nás,
ale nevyrušoval.

Elegie

Dech tvůj vůni ovocné měl šťávy
jižních moruší,
vlas tvůj rozzařoval kol tvé hlavy
lučín ovzduší.

Plály opálem tvé šeré zraky
večer při světle
a tvé rety jako rudé máky
žhnuly rozkvetlé.

Z knihy svého života jsem, ženo,
rval po listu list,
a všechno je spáleno, kde jméno
tvé bylo lze číst.

Ale kdo se ve svém srdci vyzná?
V rámci z mosazi
poutí světem mě tvá podobizna
všade provází.

Z těch nebylas, na něž zapomíná
člověk pro jiné.
Dnes vím: Na tom světě žádná jiná.
A ty taky ne.

Švadlenka

Letní vzduch venku zavoněl prudce.
U otevřeného okénka
složila znaveně do klína ruce
malá, hubená švadlenka.

Před sebe v prázdno se zadívala
a naslouchala nápěvu,
jejž na strunách srdce vyluzovala
touha pro duše úlevu.

A švadlenka tiše řekla si: „Brání
nějaká vysoká ohrada
bytostem lidským se sejít; a za ní
tisíce životů uvadá.“

Psaní

Ležel jsem ještě v posteli
a světil modré pondělí.
Listonoš z nejlepšího spaní
mě vzbudil doručiv mi psaní.

Poznal jsem známou ruku hned,
roztrh jsem obálku a čet
ty těsné, rázovité řádky
své příliš starostlivé matky.

Doma prý není mnoho změn
a zemřel starý berní jen.
Bratr je zdrav, i sestra zdráva,
jen otec trochu postonává.

A když jsem dopis přečetl,
stesk do duše mi zalétl.
Co s přáteli? Dnes pil jsem s nimi,
a v nouzi pětku nepůjčí mi.

A člověk jde tak sám a sám
vstříc nehostinným končinám,
lhostejný k lidem a k své době
a plný trpkosti sám k sobě.

Píseň jarního dne

Tož tedy jsme opět v měsíci máji!
V radostné jarní náladě
stromy se vesele zelenají
zas v Luxemburské zahradě.

Mé okno je dokořán otevřené
a slunce vrhá mi v světnici
na moje svršky zaprášené
své paprsky jasné a hřející.

Jak mě zas vábíš na dálnou cestu,
ty velké oko plamenné!
Ihned bych paty ukázal městu —
sbohem, ty moře kamenné!

Hvězdo dne ve své vzkříšené slávě,
tvůj vliv na mě je podivný.
Jako ještěrka ležel bych v trávě.
Jak je mi světa shon protivný!

Vše jedno mi, osobní, politické
zájmy, pravda i předsudek.
Ach, když si vzpomenu na věci lidské,
tak se mi zdvihá žaludek.

Nejraděj bych teď v ruce své s holí
od vesnice šel k vesnici
mezi slibnými lány polí
po dlouhé bílé silnici.

Z plných plic bych vykřikl prudce
a na očisty znamení
umyl bych svoje hubené ruce
v kříšťálném horském prameni.

Po letech

Jak blaze je mi, to nevíš ani,
že zase spolu sedíme,
že držím tvou ruku ve své dlani,
ty nedosažené štěstí mé.

Tři léta minula pochybné krásy.
Co však bych o sobě říci ti moh?
Nic nejsem a ničím už nebudu asi;
jsem stále tvůj starý, veselý hoch.

A ty písničky, co jsem ti zpíval,
do lidských srdcí nevniknou;
jak pohledy, jimiž jsem v zrak se ti vrýval,
s námi zajdou a zaniknou.

Je pozdě, má milá, den chýlí se k sklonu,
srdce nám bije pomalu.
Což, pamatuješ se na kresbu onu
v ilustrovaném žurnálu?

Jde slepé štěstí se štědrou dlaní
podle stěn světnice dokola.
„Nikoho není tu?“ — S rozbitou skrání
na zemi válí se mrtvola.

Bud' dobrá v svém žití a šťastna v svém snění
a zapomeň na všechno, dítě mé.
Vid', nebe není a peklo není;
a na zemi stěží se sejdeme.

Pokoj s nábytkem

Šli světem v mladém horování
zprvu — a pak již bez zájmu.
U starých vdov a mladých paní
své žití tráví v podnájmu.

Na stěně z oprýskaných ráků
lhostejně hledí obrazy.
Na skříní plno knih a krámů,
jak je tam ruka nahází.

Zvědavě po pokoji dívá
se řada zaprášených bot
zpod lože, k lásky hrám jež zpívá
svůj rozladěný doprovod.

Vzdychati pohovka si zvykla.
A okno špatně zavírá.
Na chabých nohách stůl se viklá,
když ruka hlavu podpírá.

A duše pod okolí vlivem
ztrácejíc radost z požitku
usíná v stesku zádumčivém
chátrajícího nábytku.

Procházka

Po nebi bílé se honily mráčky,
na stromech slyšel jsem zpívati ptáčky
a slunce hrálo mě příjemně v zádech,
když jsem se procházel po městských sadech.

Paprsky padaly pletivem snětí
na žlutou cestu a v kočárky dětí,
a na lavičkách v šat oděny světlý
maličké slečinky romány četly.

Úsměv dne jarního na krátkou dobu
uspal mé vědomí v příjemnou mdlobu,
v duši mně umlkly rušivé hlasy,
stesek dneška, vzpomínky na zašlé časy.

Nahoru k obloze upřel jsem zraky
na modré nebe a na bílé mraky
na mraky plynoucí jak bílé lodě
do dálky, do dálky po modré vodě.

Osobní

Vyčinili mi, jak zasluhuji
toho, přátele způsobní,
že lidí od zásad nerozlišuji,
že jsem vždy příliš osobní.

Ba právě! Hýčkaná hesla a slova
nikdy mě k úctě nenutí.
Za nimi od věků kují se nová
vždy proti rozumu spiknutí.

Klamných představ si nečiním v žití,
že proti přesile hlupáků
by bylo možno kdy zvítěziti.
Vím, pravda spíš vězí v opaku.

Jsem starý individualista,
hledím kolem a upřímně
pravím slovy Ježíše Krista:
„Kdo není při mně, je proti mně.“

Krajina

Po příjemné neděli
výletníci kytky v dlani
kvečeru se vraceli
z lesů, kopců, luk a strání.

Před chatami nízkými,
tam, kde silnice se točí,
dívaly se za nimi
ženy ustaraných očí.

Pod topoly v rybníku
v zkalené se koupal vodě
děvčátek a klučků
nahý národ v milé shodě.

V obdivu zde stanuly
slečinky dvě z kanceláře.
Od výletu planuly
živým ruměncem jich tváře.

Vlažný vzduch krev do skrání
vháněl jako těžké víno.
Z temných lesů volání
doléhalo kukaččino.

Jarní slavnost

Vděk noci vystřídal dne krásu;
v čím dál tím lepší náladě
seděli v mírném světel jasu
páni i dámy v zahradě.

Mdlá vůně stromů kořenila
dráždivou příchut' zábavy,
nápojů čarodějná síla
stoupala rychle do hlavy.

Ach, a tu stalo se, že malá
a rozpustilá Helenka
v nemístné chloubě ukázala
všem půvab svého kolénka.

Dámy se zarděly, jak zřely
Helenčin světlý podvazek,
z mužů však mnozí zapomněli
na srdcí pevný závazek.

Nazítří došlo na ty pány;
leckde se střetly náhledy.
Nestoudně byly popírány
veškeré hříšné pohledy.

Miladin ctitel rozhorlený
děl: „Ne, toť nedovoleno!
Má drahá, ejhle, dnešní ženy!
Před lidmi! svoje koleno!“

Druhý zas pravil: „Vínko zblázní
hlavičky zvyklé na vodu,
že zaměňují s parní lázní
veřejnou, prosím, hospodu.“

Každý se změnil za chvíli
v mravokárce a mudrce;
však při vzpomínce na Helenku
hřálo to přec jen u srdce.

V ateliéru

Den jasný a zářivý překonal
veškeru nedůvěru.
Širokým oknem vzduch vlažný vál
dovnitř ateliéru.

Hubený asistent na zemi
si sedl, opřel se zády
o zeď, mnul hlavu si dlaněmi
a vzdychal: „Jaro je tady!“

Pravila dotčena jaksi tím
slečinka mírného vzhledu:
„Já bohužel pranic necítím,
neb moje srdce je z ledu.“

Kraj v slunce paprscích táhnul se v dál
a v pohledy zvlhlé se vrýval,
a nad ním skřivan se třepetal
a radostně píseň svou zpíval.

Dobrák

Mé mladé časy zlé a veselé!
To bylo tenkrát... Měl jsem přítele.

Chodívali jsme spolu dva a dva
a otvírali jsme si srdce svá.

A srdce v ranních zoří požáry
zvonila o sebe jak poháry.

Krajinou nehostinnou jsem s ním šel.
Na keři růži kvést jsem uviděl.

Tu růži byl bych utrhl si rád.
Přítel mě zdržel. „Chceš ji zničit snad?“

A přítel zemřel. Když mu v rakev hřeb
zatloukali, jel jsem mu na pohřeb.

Na pohřeb šlo mu lidí tisíce.
Každý ho chválil. A já nejvíce.

Života práci lidu věnoval.
Byl dobrák. Taky zlatky půjčoval.

Prst' černá kryje tělo přítele.
Jsou jiné časy, ne tak veselé.

V dalekém kraji kdes je zahrada.
Kvete má růže, nebo uvadá?

Mám v srdci plno nenávistných slov,
a někdy mě to táhne na hřbitov.

„Odházejte tu hlínu, hrobaři!
Příteli pohledět chci do tváří.“

Věčný plamen

Toužebné vzdechy, přísahy, sliby,
slzy a zoufalství nakonec —
rcete, kam lidstvo by přišlo, kdyby
prožívalo vždy tutéž věc.

Jel světem rytíř, krev z rány mu tekla,
znak paní své nosil ve štítu. —
Ne, nejste první, jež mi to řekla.
Bez citu? Tak tedy bez citu.

Neprosil boha a nectil krále,
popíral všechno vesele.
Poměrně nejpozději mu ale
svitlo, že nejsou andělé.

Náhradou za víru, za touhy prosté,
které mu byly odňaty,
mdlým světlem v duši vědomí roste
lásky a života podstaty.

Sen, skutečnost dějů, žen krása nám říká
nejenom tváří a postavou,
i uměním švadlen a kloboučníka,
ba i svou kadeří nepravou.

V tmách noci, jež v prostoru hranice boří,
v objetí tichém a znaveném
se zjevuje věčný život, jak hoří
klidným a ponurým plamenem.

Nálada tichých večerů

Býval jsem v různých společnostech hostem,
miloval jsem a zlost jsem míval také
a prováděl jsem kousky všelijaké
povoluje svým špatným náklonnostem.

Přiznám se rád, že jsem svou sebelásku
kořistí srdcí příliš nerozmnožil.
Než přece v žití ledaco jsem prožil.
Skromný jsem byl a dával život v sázku.

Květiny vonné netrhal jsem v máji.
Steskem jsem rostl, samota mě zpila
svou smutnou písní. Přítelkyní byla
mně sklenice a taky zůstala jí.

Dnů želet minulých mám příčin málo,
míň ještě krásy budoucnost mi věští.
Kdys v dávném snu se zjevilo mi štěstí.
Já nehledal je, když mě nepotkalo.

Touha

Slunce zeleň svým plamenným chlebem
ze země vyvábilo.

Ve vlažném vzduchu pod modrým nebem
jaro se smálo až mílo.

Lichotnou mdlobou chřípí se chvěla.

Slečinky ve světlém šatě
spěchaly vykoupat mladá svá těla
v slunečních paprsků zlatě.

Sukně ve vánku poletovaly
svírány útlou pěstí
a černé oči vypravovaly
pohádku o tichém štěstí.

A lásky bůžek okřídlený
pojednou seděl v tvém bytu
a nad srdcem tvým nachýlený
dmýchal v popel tvých citů.

U vína

Kde lidského ducha je záchrana?
Dnes jaksi úzko je mi.
Jak halúz klátím se odraná
mezi nebem a zemí.

Kulatý světe, kam spěje tvůj chvat?
Zastav se se svým synem,
jenž musí tvůj záhon zalévat
zlatě jiskřícím vínem,

jiskřivým vínem, jímž častuješ
své nepříteliš zhýčkané hosty,
kteří zpět dobýti nechtějí než
na chvíli pohled svůj prostý.

Strach spadne a srdce omládne.
Vidím od svého stolu
v koutě dva milence příkladné,
jak důvěrně hovoří spolu.

Neznám vás, paní, z ulice?
Váš zjev mně lhostejný není.
Váš turban sluší vám velice
při nočním osvětlení.

Tvář vaše bledá mne dojímá snad
či bohatý vlas váš černý,
že se mi tolik chce přísahat:
— Navěky sluha váš věrný! —

Noc ve své bláznivé pokoře
s kouzlem i slibem svým hyne.
Závojem dýmu v prostoroře
mé oči hledají jiné.

Přání

V tmě mizí obrysy domů,
spí v šeru večerním sad.
Do listí černých stromů
chladný svit hořáku pad.

Zříš hřmotící elektriku
přebíhat koleje.
Slyšíš, jak po chodníku
spěšně zní kročeje.

Žen tváře nočním stínem
a kloboukem širokým
jsou zakryty. — Jsem jak zpit vínem
podaným neznámo kým...

Rozechvívá mi znova
duši tíživý stesk;
marná moudrá jsou slova
dávno popsaných desk.

Zraky zemdlené zvedá
vzmach vůle násilný
vzhůru, kde šíří se bledá
zář z plynové svítilny.

Ničeho nechtít již v žití,
necítit, nežádat,
být jak ten plamen, jenž svítí
studeně na spící sad!

Dobrodruh

Po kamenité cestě zní
mé klisny podkova.

Mě žádný příkaz nevězní
a nemám domova.

Květ pro mě barvou nehýří
v slunečně zlatých dnech,
mě s osudem noc nesmíří
a pusto jev mých snech.

Děravá střecha není má,
píď půdy, ani ta.
Pláč dětí sluch můj nevnímá,
jich smích mě nevitá.
Mé návraty jsou bez ceny,
mě neprovází v svět
zrak ženy slzou zrosený
a já zas nezřím zpět.

S císařským vojskem do řeže
se meč můj rozletěl
a pod praporem papeže
pomáhal duším z těl,
kupecké republice pak
byl dobrou ochranou —
má vlastní velká bitva však
je dávno prohranou.

Hubená klisna má, i ta
co brzká kořist vran
po hroudách těžce klopýtá
a hnis jí teče z ran.
Daleká cesta naše je,
než není nutný spěch. —
Pták pro mě v keři nepěje
a pustojev mých snech.

Pohár k zemi padá

Miloval světa divy,
moře, ledovce, ženy,
pohled náš roztoužený,
lačný a divý.

Požárem plálo to v hlavě
a vašeň zmítala těly.
A naše ruce se chvěly
nedočkavě.

Krvi má, proč jsi kdys vřela?
Touho, pročs vyletěla?
Duše má, jak jsi zcela
zapomněla, cos chtěla!

Hledí oči v dny příští
chladny, lhostejny, němý.
A pohár padá k zemi
a pohár se v stěpiny tříští.

Rozhovor

Co zvolils, lepší není to díl.
Hled': krása ženy,
zázrak, který se narodil
z mořské pěny!

Krev žhne a ruce se hledají
jak ve snách. — Vidím. —
Rty lačné se snoubí potají.
— Nezávidím. —

Tvé milé, tvé druhy, osud zlý
zavál je jinam.
Zda sen kdy zjev jich ti vykouzlí?
— Zapomínám. —

Kam toužíš? — Nezapustil jsem
kořenů nikam. —
Máš pravdu, na světě nad rodnou zem
přec není! — Zvykám. —

Snahy, sny, sliby mladých tvých let,
škoda jich vskutku...
Jen abys nevolal dobu tu zpět
kdys v pozdním smutku!

— Bud' zcela klidno, srdce mé!
Jak znavení hosti,
tak spolu v temnoty půjdeme,
bez lítosti. —

Balada

Mdlý přisvit noci s tváří shodných tahů
se smek a stíny dva vrh na podlahu.

Vzduch výhní sálal, po dni nelítostném
dobíjel chabé duše tupým ostnem.

V tmách tíživých se na besedu sešli
člověk a přízrak. Směj se tomu, chceš-li!

Z úst otevřených matně zuby plály,
horečné ruce hady být se zdály.

Níž klonila se těla pod únavou.
Šeptal cos člověk. Přízrak kýval hlavou.

Tak seděli až v prvý záblesk jitra.
Vstal tiše přízrak: „Na shledanou zítra!“

Vztýčil se člověk, jako dravec zavyl.
„Co čekáš ještě?“ smutně přízrak pravil.

Loutky

Divné zimy! Žádný snůh,
jenom tyhle deště!
Ach, trudemyslnost z nich
zmocní se tě ještě...

Z bláta stromy holé ční
v řadách na ulici.
Nuda píseň smuteční
zpívá ve světnici.

Nastal večer. Jedině
u karet je živo.
Rci, chceš dřepět při víně,
či lít hrdlem pivo?

Milý brachu, vzal tě čert,
když tě nenapadlo
mysliti včas na koncert
nebo na divadlo!

I co —! Není nálada
v nich dle mého vkusu.
Tak mi to tam připadá
jako v omnibusu.

V myšlenkách se v dávný čas
vracím. — — Na dřevěné
malé herce hledím zas
v krčmě zakouřené.

Také na principála
vzpomínám si dosud:
Holá lebka zvětralá.
Vypadal jak osud.

Hercům pohyb dávala
jeho dlaň, hlas plíce.
A z kapsy mu čouhala
láhev slivovice.

Jeho král byl postavy
vážné, hlava bílá.
Neměl ani představy,
co je kamarila.

Krásní byli rytíři
s nádherným jich šatem,
ve stříbrném krunýři
vykládaném zlatem.

Mnohý hrdina a rek
byl sic vznešenější,
ale malý Kašpárek,
ten byl nejchytřejší.

Nebyl něžný ve slově
ani jemných mravů,
než i dceři králově
napravoval hlavu.

Smích měl, který usmíří,
v nejzpupnějším žertu.
Vždycky rybník rytíři
vypálil i čertu.

Zda všecka ta nádhera
ještě na světě je?
V truchlivý chlad večera
zimní déšť se leje.

V šedou veteš vzpomínek
srdce mé se dívá
jako dítě v plamínek,
který dohořívá.

Poslední věci

Po čem kdy srdce v touze bilo,
z toho se nic mi nespnilo.
Kde moje naděje jsou dnes?
Sám jsem je všechny k hrobu nes.

Minula žití polovice —
a bezpochyby něco více.
Přikvačí naše hodina
a zaniknem jak bublina.

Člověk se táže: Jak a k čemu
a proč, a úzko z toho je mu,
že nenalézá odpovědi,
ať do sebe či kolem hledí.

Tak rád bych někdy řekl: Pane,
nechať se tvoje vůle stane!
Snad je tam přece někdo v nebi:
aspoň ho máme zapotřebí.

Nepřítel

Srdce nepokojně bije.
Hořem znavený a mdlý je
zrak tvůj, a hlas tvůj zní hluše.
Rci, čím churaví tvá duše?
Pán jsi nade všemi tvory,
přenášíš svou vůlí hory,
značíš plynoucí si vodu
věků dějem svého rodu
a zalidnils nad hlavami
hvězdy svými představami.

Srdce nepokojně bije.
Nepřítel v tvém těle žije.
Člověk za noci dech taje
tlumený krok jeho slyší.
Zpupně jako kočka s myší
skrytý vrah si s tebou hraje.
Nevíš, zda dnes přepadne tě
či kdy, ve dne nebo v noci,
a dotrpíš bez pomoci,
sám jen s úzkostí svou v světě.

Babička Málková

Babička Málková zemřela,
a dávno již je tomu,
co ve svém krámku seděla
v průjezdě starého domu.

Neměla obchod veliký.
Prodávala jen nůše,
pometla, pletené košíky;
byla to dobrá duše.

Kdo nám to tehdy řek, nevím dnes:
Syna jednoho měla,
a aby z něho stal se kněz,
matka Málková chtěla.

Byl to celkem odvážný čin
od vdovy načisto chudé.
Strádala ráda. Jen když syn
velebným pánem bude.

Hoch o své povinnosti dbal,
nevyšel téměř z bytu.
Po osmi letech udělal
šťastně svou maturitu.

A potom poslušně docela
vstoupil do semináře.
Matka, ta už ho viděla
někde na pěkné faře.

Když už vysvěcen býti měl
pro větší boží slávu,
že jediný syn její zešílel,
dostala Málková zprávu.

Přijela za ním. V předvečer
smrti vyšlo mu ze rtů,
že vyřkne-li matka hlásku r,
duší svou propadne čertu.

Málková nikdy, když mluvila,
nevyslovila té hlásky.
Snad slovům šílence věřila,
snad byl to projev lásky.

Kluci si blázna z ní dělali,
zvláště já a pajdavý Toník.
Zpovzdálí jsme na ni volali:
„Babičko, řekněte: trrroník!“

Málková křičet nás nechala;
byla to dobrá duše.
Pohledem smutným se dívala
na své proutěné nůše.

K Alšově šedesátce

Octli jsme se v ústraní,
daleko všech zmatků.
Vyhrávají cikáni
ke vzácnému svátku.

Kouzlo dřímá v zvucích těch,
vláhou kalí zraky.
Je to jako větru dech,
který trhá mraky;

zní to, jak když sbohem si
dává milá s milým
za chatami v snivé vsi
s kostelíkem bílým,

a teď zase jako ta
píseň z dávné doby:
Opuštěná sirota
pláče mezi hroby.

Na oltářích v zázraku
světci oživnuli.
Voják Martin žebráku
dává pláště půli.

Vlastí svého národa
jede v tiché pouti
české země vévoda.
Nedej zahynouti!

Zavzněl výkřik do ticha.
Nebe ohněm hoří.
Valí se hněv kalicha
k Baltickému moři. —

A zas skromná dědina
mírem svým tě láká.
V beranici klučina
staví sněhuláka.

Ovčák stádo vyhání
ze selského statku.
Vyhrávají cikáni
ke vzácnému svátku.

Vavřinec

Mnoho vody vlila
řeka do moře
a smrt ulevila
mnohým od hoře,
co Řím vládl bez výhrady
nad zeměmi, nad poklady —
osudu se střežte zrady,
kdož jste nahoře!

Tehdy z Palestiny
do dědin i měst
mezi lidské syny
nové víry zvěst
nesli muži odhodlaní,
které pronásledování
neodstrašovalo ani
hrozně smrti trest.

Celé svazky byly
již tím popsané,
co vše zakusili
první křesťané,
skrývat před pohanskou sběří
musili se, ku večeri
házeli je divé zvěři
římsťí katané.

Císař Valerián
v říši římské vlád,
byl to velký pijan
a měl ženské rád,
ale v srdci zatvrzelém
nové církve nepřitelem

byl tak jako v světě celém
nikdo druhý snad.

Mučenícká sláva
je sic pěkná věc,
ale církve hlava
a s ní ovčinec
ze svého přec vyšli klidu;
jediný jen chladně bídu
všechnu snášel, kněz, muž z lidu
jménem Vavřínek.

Císař ved rád války
jako mnozí dnes
dívaje se z dálky,
aniž sám tam lez.
Drahá věc to! Daně stále
rostly. Konečně byl ale
vymačkán lid dokonale,
mocnář bez peněz.

Avšak mocnářovi
k štěstí ministra
dal bůh v Modestovi.
Co to za bystrá
hlava byla! Šel vždy novou
cestou, v práci pro hladovou
pokladnici císařovou
platil za mistra.

Modestus byl státník,
jenž se zajímá
o kdekterý patník.
Věděl, jaký má
Vavřinec vliv — nad penězi
církvě vládne! Znal, kde vězí,
vzkázal proň a řek mu mezi
čtyřma očima:

„Doneslo se mně, že
vzácných pokladů,
stříbra, zlata, spěže
máte hromadu.
Časové jsou nyní špatní,
otevř kapsu, zuby zatni,
prázdná pokladnice státní
jde k vám o radu.

Dosud jsme vás z kůže
dřeli, věšeli.
To se změnit může
rázem, příteli.
Budete moc' na modlení
trčet až do omrzení
v době noční, v době denní,
jenom chcete-li!

Souvěrcům svým ještě
dnes vše vypovíš:
ze zlatého deště,
když mi vyhovíš,
vzejde vám pak nový směr tu,
ne-li, tak vás pošlu k čertu,
a že nerozumím žertu,
křesťane, to víš!“

Vavřinec měl sice
mnoho důvodů
rychle vytratit se
někam za vodu;
takto však se nerozhodne,
nýbrž přijde příštího dne,
ale nikdo neuhodne
v jakém průvodu!

Starci otrhaní,
slepci, mrzáci,
žitím krutě štvaní
choří žebráci,
přemožení namáháním,
se vzdechy a s proklínáním
jak příšerný ohon za ním
táhli k paláci.

Modestus, chlap starý,
když to uviděl,
„Co to za maškary
přivádíš mi?“ děl.
Řekl Vavřinec mu na to:
„Toť náš poklad, naše zlato,
vše, co může nám být vzato,
cos nám záviděl!“

Netěšila pána
zlatá tato žeň.
Vzkřikl na hejtmana:
„Nazpátky to žeň!
Nešetř holi, nešetř ranou,
kněze ale vezmi stranou,
ha, ten za tu podívanou
přijde na rožeň!“

Kněze k zemi strhli
a byl od vlečen;
na rožeň ho vrhli,
když byl vysvlečen.
Zanedlouho nečekaně
„Obraťte mě“ spustil na ně,
„chtěl bych na druhé být straně
stejně propečen.“

Když věc ta se stala,
ani nevíte,
jaká hrůza jala
svědky očitě.
Děl se s nimi obrat náhlý,
bludy svoje odpřisáhli,
po milosti boží práhli
od příhody té.

K událostem těmto
podotknu radš hned:
Nevymyslil jsem to,
to bysi se plet.
Padla předminulé zimy
malá knížka do ruky mi,
stará, s listy zežloutlými,
a tam jsem to čet.

Spletitost věcí

Za pohanských dávných dob
zpěváci, když sáhli v struny,
nejdřív vyslali k svým bohům
vřelou prosbu o pomoc.

Zvyk ten udržel se dlouho,
nevyplenily ho zcela
ani novodobé vědy
velkolepé výzkumy.

Ale dnes ví každé dítě,
jak svět vznikl: Bylo horko,
mlhy točily se v klubku,
časem dostalo to slupku;
potom zemská kůra zchladla.

Na dně mořském v teplém bahně
začalo se cosi hýbat,
profesoři nevěděli,
je to rostlina či zvíře,
ale vývoj pokračoval,
u potoka rostly stromy,
o větev se opíraje
chlupatý tvor stanul zpříma
na svých zadních končetinách —
ke člověku byl jen krok.

Pánbůh vůbec nebyl při tom.

Když tak někdy v zamyšlení
o samotě doma sedím,
na špičku si nosu hledím,
náhle pocit mám, že židle
pode mnou se kolísá.

Zdá se mi, že na lodi jsem,
která klesá do hlubiny
prostřed nesmírného moře;
zavřený zrak vidí ve tmě
chladné, černé, lačné vlny,
na nich šílenství se houpe
s ohnivýma očima;
hlava není schopna myslit,
jenom ruce zvedají se,
člověk přemožen se vzdává
na milost a nemilost.

Panebože, nepatřil jsem
nikdy v životě k těm lidem,
kteří v kostelích a chrámech
četných církví tvých se tísní,
na kuří si oka šlapou;
o dlouhý věk, o děti,
o peníze, o zdraví
z knížek ani z paměti
nikdy neprosil jsem tebe;
nechci ani tvoje nebe.
A ty zase nestaráš se,
odkud přicházím a proč dnes
hlavu strkám do vody.
Myslím, že je ti to jedno.

Tyto svoje náboženské
názory mám z vlastní hlavy.
Bázeň boží do výbavy
nepřibalily mi ženské.
Neslychal jsem slova víry,
nýbrž dvakrát dvě jsou čtyry.

Chtěl bych zpívat krásu jara,
chtěl bych zpívat krásu mládí
přes to, že to není pravda.
Jak tenkrát všechno bylo
prosté, jasné, jednoduché!
Jak se vše, co zavazelo,
lehce napravit dalo —
takřka podle pravítka.

Dneska by nás, tuším, ani
z míry nepřivedlo, kdyby
Prašná brána na návštěvu
vstoupila k nám do pokoje
a pravila nastavujíc
doutník: — Pane, nemoh byste
mi snad poskytnouti ohně? —
Ba i kdybych slyšel, že se
páter Šrámek začal starat
o spásu své duše, řek bych:
Možná, že i to je pravda.

— Jsem to já? — se po letech
Tážeš sebe sama. Ztratils
vědomí své osobnosti,
a co nejhoršího přitom,
nevíš ani kde a kdy.
Marně za nos taháš se,
marně do lýtka se štípeš,
ani sen se nerozplyne,
ani sebe nenajdeš.

František Gellner
Nové verše

Edice E-knihovna
Redakce Jaroslava Bednářová

Vydala **Městská knihovna v Praze**
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. vydání
Verze 1.0 z 21. 10. 2016

ISBN 978-80-7532-355-2 (pdf)